

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ ТА УГОРЩИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Досліджено розвиток і сучасний стан правового регулювання бухгалтерського обліку в Угорщині, проведено порівняльний аналіз основних положень Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” та Закону Угорщини “Про систему бухгалтерського обліку”, висвітлено загальну характеристику активу як об’єкта обліку відповідно до цих законів

Постановка проблеми. Значення бухгалтерської інформації у ринковій економіці безперервно зростає та переоцінюється під час підготування, прийняття і перевірки управлінських рішень. Бухгалтерський облік безпосередньо пов’язаний з процесом управління, зокрема з процесом прийняття рішень та інформаційними потребами користувачів. Актуальну та правдиву інформацію дає ефективно функціонуюча інформаційна система підприємства.

Бухгалтерський облік є економічною наукою з єдиною і добре розробленою теорією. Її розвиток був зумовлений змінами політичних та економічних умов, які визначалися метою та потребами управлінського персоналу.

Бухгалтерський облік є одним з найважливіших джерел інформації на національному і міжнародному рівні, чим і пояснюється його характеристика як “міжнародної мови бізнесу” [12, с. 5].

Всі рішення, які впливають на функціонування суб’єкта господарювання, приймаємо у такому середовищі, де не можливо нехтувати його правовим регулюванням. Правове регулювання бухгалтерського обліку здійснюється державою, яка, діючи в інтересах всього суспільства, встановлює правові норми, окреслюючи межі можливої поведінки суб’єктів. В основу правового регулювання покладено принцип обов’язковості дотримання правових норм.

На думку проф. Петрука О.М., законодавство про бухгалтерський облік повною мірою можна віднести до комплексного законодавства, так як воно включає норми декількох галузей права, які регулюють за своїм змістом суспільні відносини, що складають відносно самостійну сферу суспільного життя [1, с. 181].

Безпосередньо на систему правового регулювання бухгалтерського обліку впливає стан та розвиток суспільно-економічної структури окремої країни. Не можна нехтувати також бухгалтерськими традиціями, які формувалися протягом історичного розвитку даної країни.

Суспільно-економічний стан у визначеній країні, регіоні першочергово формується під впливом правової системи, фінансування підприємства (біржове, сімейне, банківське), інформаційних потреби держави [7, с. 17].

Для кращого розуміння побудови національних систем обліку необхідне вивчення правових аспектів господарської діяльності зарубіжних компаній.

Цікавою для дослідження європейською країною є Угорщина (Угорська республіка), оскільки вона географічний сусід України, з чого впливає можливість тісної ділової співпраці угорських та українських компаній. Статистичні дані Центрального управління статистики Угорщини щодо експортно-імпортних операцій країни свідчать про це. Вартість імпортних операцій стосовно нашої держави за січень-серпень поточного року становила 742,2 млн. євро, що на 35,9 % більше ніж за відповідний період минулого (2007) року. Експорт відповідно становив за той же період 990,3 млн. євро, або 120,3 % від вартості у минулому році [9]. Отже, з вищенаведених даних впливає можливість поступового розширення економічної, соціальної, наукової співпраці між Україною та Угорщиною. Але для цього необхідне вивчення особливостей всіх сфер господарювання цієї країни.

Особливу увагу слід звернути на систему бухгалтерського обліку Угорщини, зокрема систему правового регулювання. Зокрема актуальним є ознайомлення та вивчення українськими підприємствами законодавства стосовно бухгалтерського обліку. Ці знання дадуть можливість розуміння і тлумачення інформації, яка міститься у звітності підприємств, що в свою чергу призведе до правильних і позитивних інвестиційних та інших управлінських рішень підприємствами обох держав.

Суспільні, економічні зміни, які відбулися в Угорщині останніми роками, та вступ до Європейського Союзу викликали необхідність розробки системи бухгалтерського обліку, яка б відповідала міжнародним вимогам.

Основним нормативно-правовим документом, який регулює питання ведення бухгалтерського обліку та складання і оприлюднення фінансової звітності в Угорщині, є Закон Угорщини С. “Про систему бухгалтерського обліку” від 5 вересня 2000 року. Оскільки на Україні також розроблений і впроваджений в дію подібний законодавчий документ – Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, вважаємо доцільним вивчити, проаналізувати та провести порівняльний аналіз основних положень цих нормативних документів та дослідити об’єкти обліку, визначені ними. Зокрема зупинимось на визначенні та класифікації активів підприємства згідно цих законів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особлива увага приділяється питанням нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в країнах, в яких останнім часом відбулися певні економічні та соціальні зміни, пов'язані з національними подіями окремо взятої країни та міжнародними подіями. Правове регулювання бухгалтерського обліку хоча і відноситься до компетенції органів державної влади, але не оминули дослідження цього питання науковці та вчені: в Україні та Росії – Ф.Ф. Бутинець, Ю.Н. Кузнецова, С.А. Ніколаєва, В.Д. Новодвоський, В.М. Пархоменко, О.М. Петрук, М.С. Пушкар, в Угорщині – Борбель Котолін, Лентнер Чобо, Пал Тібор, Сабов-Богуш Марта, Шугані Ержебет та інші. В їхніх працях розкрито етапи розвитку бухгалтерського законодавства, рівні регулювання та подальші перспективи розробки і впровадження більш досконалих і точних нормативно-правових документів у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Метою дослідження є вивчення основних правил і принципів регулювання бухгалтерського обліку в Угорщині та проведення порівняльного аналізу найважливіших положень нормативно-правових документів, які регулюють питання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Угорщині та Україні, зокрема, Закону Угорщини С. “Про систему бухгалтерського обліку” від 5 вересня 2000 року та Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV, для виявлення співставності та зрозумілості бухгалтерської інформації. У процесі дослідження необхідно визначити особливості системи бухгалтерського обліку Угорщини з метою узгодження угорських та українських принципів, методів і правил ведення бухгалтерського обліку, складання та оприлюднення звітності і підвищення ефективності ділової співпраці українських підприємств та угорських компаній.

Виклад основного матеріалу. Новітнім етапом економічного розвитку Угорщини вважають 90-ті роки минулого століття. На цей період припадає початок приватизаційного процесу, заснування нових підприємств, удосконалення податкового законодавства, утворення дворівневої банківської системи, приплив іноземного капіталу тощо. Усі ці зміни та нововведення призвели, як уже зазначалося, до соціально-економічного розвитку країни, що у свою чергу вимагало внесення змін до нормативно-правової бази країни, зокрема, щодо питань ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності.

Внаслідок цього у 1992 році був введений в дію Закон “Про систему бухгалтерського обліку”, який враховував угорські професійні традиції та основні принципи німецько-австрійського законодавства, що пояснювалося домінуючою роллю економічних і фінансових зв'язків саме з цими країнами.

Вимогою вступу до Європейського Союзу є розробка та впровадження відповідного законодавства майбутніх країн-членів співтовариства. Ця вимога була висунута і до Угорщини, тому у 2000 році був прийнятий новий нормативний документ – Закон Угорщини С. “Про систему бухгалтерського обліку” від 5 вересня 2000 р., при розробці якого уряд країни керувався Директивами ЄС і Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Особливістю правового регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Угорщині є те, що на відміну від багатьох європейських країн, в тому числі й України, поки що не розроблені національні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Отже, на даний момент ведення бухгалтерського обліку, складання та оприлюднення фінансової звітності в Угорщині регулюються наступними нормативно-правовими документами:

- Законом Угорщини С. “Про систему бухгалтерського обліку”;
- Міжнародними стандартами фінансової звітності;
- Директивами Європейського Союзу;
- американськими стандартами – US GAAP.

Незважаючи на документи міжнародних і регіональних рівнів, які носять рекомендаційний характер, найважливішим і загальноприйнятим є Закон “Про систему бухгалтерського обліку”.

На відміну від українського законодавства, де питання щодо організації обліку регулюються Законом “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, а методика обліку об’єктів – відповідними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, в Угорщині всі ці правила, принципи, прийоми та методи викладені у єдиному законі – Закон С. “Про систему бухгалтерського обліку”, чим пояснюється його значний обсяг (197 сторінок).

Розглядаючи закони з бухгалтерського обліку в Україні та Угорщині, доцільно досліджувати ті питання, які розкриті в українському законі, оскільки угорський висвітлює набагато ширше коло питань.

Ознайомившись тільки з основною метою нормативних документів, бачимо певні відмінності. Закон України “визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні” [2], в той час як Закон Угорщини “визначає обов’язки суб’єктів закону щодо ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, основні принципи та правила при складанні облікових документів, вимоги до подання і оприлюднення звітів та вимоги і правила здійснення

аудиту” [6]. Отже, основною особливістю угорського Закону є регулювання аудиторської діяльності. В Україні питання аудиту регулюються окремими законодавчими актами. Доцільно зазначити, що аудит в Угорщині є обов’язковим для всіх підприємств та організацій незалежно від форми власності, що в значній мірі впливає на ведення бухгалтерського обліку, а особливо на складання і оприлюднення річної звітності.

Досліджуючи структуру законів, знаходимо певні подібності. Наприклад, перший розділ називається “Загальні положення”, в українському варіанті подано визначення термінів, які використовуються у документі, зокрема, бухгалтерський облік, активи, зобов’язання, господарська операція, облікова політика, фінансова звітність, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку тощо, в угорському ж крім вищеназваних понять розкривається сутність окремих об’єктів обліку, конкретних господарських операцій, а також міжнародних стандартів фінансової звітності. Також у цьому розділі визначено сферу дії законів, охарактеризовані основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Окремі розділи – в українському законі Розділ 4, в угорському – Розділ 2-7, присвячені правилам та вимогам складання та оприлюднення річної, проміжної, спрощеної, консолідованої фінансової звітності. Державне регулювання обліку також знайшло своє відображення в законах, де особлива увага звертається на Методологічну раду з бухгалтерського обліку (Україна) як дорадчий орган при Міністерстві фінансів України (Україна) та Державну раду з бухгалтерського обліку, яка створюється на чолі з Міністром фінансів (Угорщина). Також висвітлені питання щодо організації обліку на підприємстві, вимоги до облікових документів тощо. Крім цього, угорський Закон С. також регулює питання щодо надання послуг ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, щодо аудиторської діяльності, методики обліку, оцінки та інвентаризації активів та пасивів підприємства, облікової політики та інші питання, які в Україні регулюються нормативно-правовими документами інших рівнів регулювання, наприклад, національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Для початку слід визначити: що ж вкладають у дефініцію бухгалтерського обліку українські та угорські фахівці; чи співпадає їхнє бачення щодо визначення та функцій бухгалтерського обліку; чи однакову мету наслідую бухгалтерський облік в Україні та Угорщині. Визначення та мета бухгалтерського обліку згідно українського та угорського законів показана на рис. 1.

Рис. 1. Визначення та мета бухгалтерського обліку згідно українського та угорського законодавства [2; 6]

Мета бухгалтерського обліку повністю співпадає, оскільки вона закладається у наданні інформації для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Що стосується дефініції “бухгалтерський облік”, то тут знаходимо відмінність, в одному випадку – українському – бухгалтерський облік є процесом – послідовна зміна станів або явищ, яка відбувається закономірним порядком [4, с. 829], тобто він виступає як активна, діюча категорія, в іншому, це система – сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднуючих за спільною ознакою, призначенням [5, с. 207], тобто це сукупність, яка виникла під дією певного процесу, але якщо розглядати далі, то методи та завдання обліку є однаковими. З цього можемо зробити висновок, що бухгалтерський облік в обох країнах носить інформативний характер з метою прийняття рішень внутрішніми та зовнішніми користувачами.

Наступним етапом дослідження є вивчення основних принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Основною метою принципів є надання надійної і правдивої картини про діяльність суб'єкта господарювання за допомогою складання та подання фінансової звітності і ведення бухгалтерського обліку. Закон України виділяє 10 основних принципів бухгалтерського обліку, в той час як в Угорщині новий закон фіксує 14 принципів, які відповідають вимогам Директив Європейського союзу. Порівнюючи і аналізуючи їх, бачимо, що 8 принципів мають однакове тлумачення як в українському, так і в угорському законі. Інші ж принципи є

характерними тільки для системи бухгалтерського обліку однієї з досліджуваних країн – для України: принцип автономності та єдиного грошового вимірника, для Угорщини: принципи дійсності, зі ставності, зрозумілості, безперервності, істотності, витрати-прибуток (рис. 2).

Основні принципи бухгалтерського обліку

Закон Угорщини С. “Про систему бухгалтерського обліку”	Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні”
<ul style="list-style-type: none"> • Принцип повноти • Принцип обачності • Принцип індивідуальної оцінки • Принцип бруто розрахунку • Принцип часового розмежування • Принцип першочерговості змісту • Принцип послідовності • Принцип продовження підприємницької діяльності 	<ul style="list-style-type: none"> • Принцип повного висвітлення • Принцип обачності • Принцип історичної собівартості • Принцип нарахування та відповідність доходів і витрат • Принцип періодичності • Принцип превалювання сутності над формою • Принцип послідовності • Принцип безперервності
<ul style="list-style-type: none"> • Принцип дійсності • Принцип зі ставності • Принцип зрозумілості • Принцип безперервності • Принцип істотності • Принцип витрати-прибуток 	<ul style="list-style-type: none"> • Принцип автономності • Принцип єдиного грошового вимірника

Умовні позначення:

- – спільні принципи бухгалтерського обліку
- ▤ – принципи, характерні для угорської системи бухгалтерського обліку
- ▨ – принципи, характерні для української системи бухгалтерського обліку

Рис 2. Основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні та Угорщині [2; 6]

Підсумовуючи порівняльний аналіз принципів бухгалтерського обліку, визначених у Законі України та Законі Угорщини, можна зробити наступні висновки:

– в Угорщині, взявши за основу директиви ЄС, виділено 14 основних принципів, які дещо відрізняються від українських;

– не сформульовані в Законі України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” такі принципи як зіставності фінансових звітів, корисності інформації, але одночасно в угорському законодавстві не визначений принцип автономності підприємства та єдиного грошового вимірника;

– в обох законах дано тільки короткі та дещо поверхневі характеристики принципів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, що не дає достатньої інформації для користувачів.

Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності відіграють важливу роль, вони контролюють і регулюють повноту та правильність облікових даних, забезпечують правдиве відображення інформації про об'єкти обліку. Тому розбіжності, які виявлені під час аналізу, варто враховувати при вивченні, дослідженні інформації іноземного, в даному випадку угорського, підприємства та прийнятті управлінських рішень.

Які ж відмінності спостерігаються між законами про бухгалтерський облік в Україні та Угорщині? Чи є можливим порівняння облікової інформації українських та угорських суб'єктів господарювання? Щоб дати відповідь на ці запитання, потрібно порівняти основні положення законів, а саме: на кого поширюються закони, звітний період, дата подання та оприлюднення звітності, форми звітності, особливості систем бухгалтерського обліку тощо. Порівняльний аналіз основних положень українського та угорського законів про бухгалтерський облік наведений у табл. 1.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз основних положень Закону Угорщини С. "Про систему бухгалтерського обліку" та Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [2; 6]

Основні положення 1	Угорщина 2	Україна 3
Основні нормативно-правові документи, які регулюють питання бухгалтерського обліку та фінансової звітності	Закон Угорщини С. "Про систему бухгалтерського обліку" від 5 вересня 2000 р.	1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від липня 1999 р. № 996-XIV; 2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку
Сфера дії Закону		
* поширюється на:	суб'єкти господарювання: – підприємства; – органи державного управління – Національний банк Угорщини; – органи місцевого самоврядування; – бюджетні установи; – інші організації (церковні юридичні особи, робітничі об'єднання-юридичні особи)	– юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності; – представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно законодавством
* не поширюється на:	– приватних підприємців; – громадські організації; – будівельні товариства; – угорські торговельні представництва іноземних підприємств	Не визначено

Продовження табл. 1

1	2	3
Звітний період	календарний рік (не може бути більше ніж 12 місяців)	календарний рік (може бути до 15 місяців для новоствореного підприємства)
Дата звітності (балансу)	31 грудня поточного року	31 грудня поточного року
Дата подання звітності	31 травня наступного за звітним року (150 днів від дати звітності). Для підприємств, які подають консолідовану звітність – 180 днів від дати звітності	20 лютого наступного за звітним року
Форми звітності	– баланс – звіт про фінансові результати – додаток – підприємницький звіт	– Баланс – Звіт про фінансові результати; – Звіт про власний капітал; – Звіт про рух грошових коштів; – Примітки до річної фінансової звітності та Пояснювальна записка; – Інформація за сегментами
Валюта ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності	грошова одиниця Угорщини – форинт (forint)	грошова одиниця України – гривня

Досліджуючи закони про бухгалтерський облік, бачимо значні розбіжності, основними з яких є правила складання, подання та оприлюднення фінансової звітності. Датою балансу в обох країнах є останній день звітного року, тобто 31 грудня. Але українські підприємства для складання та подання звітів мають менше часу, ніж угорські, оскільки датою подання звітності в Угорщині є 31 травня. Угорські бухгалтери мають 150 днів, в деяких випадках 180 (консолідована звітність) для складання звітності. Це пояснюється обов'язковістю аудиту на підприємствах всіх форм власності.

В Україні підприємства готують 6 форм звітності, в Угорщині – всього 3 та підприємницький звіт, який є обов'язковим лише для дочірніх підприємств та підприємств з іноземним капіталом і він не подається у відповідні органи. Підприємницький звіт має характер внутрішнього звіту. Виникає питання чи достатньо інформації подано у цих звітах, чи може українське підприємство на основі цих даних прийняти рішення. З точки зору Угорщини – чи потрібна діловим партнерам така кількість звітів, чи не виникне надлишок інформації. Тому в наступних дослідженнях необхідно звернути увагу саме на фінансову звітність угорських та українських підприємств, на її форми та правила складання, а також наповненість достовірною та необхідною інформацією.

В табл. 2 показані лише окремі положення законів про бухгалтерський облік і фінансову звітність, оскільки порівняння всіх питань вимагає вивчення та аналіз не тільки законів, а й інших нормативно-правових документів – стандартів бухгалтерського обліку, постанов урядів, міністерств тощо.

На нашу думку та думку угорських науковців у сфері бухгалтерського обліку та звітності, таких як Лентнер Чобо, Богуш-Сабов Марта, угорський уряд повинен розробити власні національні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, враховуючи національні особливості та традиції країни та європейські та міжнародні вимоги. В Україні даним питанням займається Методологічна рада з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України, яка розробляє та розглядає П(С)БО, удосконалює організаційні форми і методи бухгалтерського обліку в Україні, забезпечує впровадження сучасних технологій у бухгалтерський облік, удосконалює систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації бухгалтерів. В Угорщині функціонує подібний орган при Міністерстві фінансів і – Державна рада з бухгалтерського обліку, яка покликана подавати пропозиції щодо удосконалення законодавства з бухгалтерського обліку, розробляти, вводити в дію та тлумачити національні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, аналізувати зміни у системі бухгалтерського обліку та висувати свої пропозиції для кращого її функціонування, досліджувати та оприлюднювати інформації про міжнародний, європейський та зарубіжний облік. Отже, перед угорською Радою з бухгалтерського обліку стоїть важливе та невідкладне завдання – розробка національних стандартів, вирішення якого викликає багато питань: Чи варто розробляти національні стандарти після багатьох років використання міжнародних? Що брати за основу при розробці – МСФЗ, Директиви ЄС чи можливо Американські стандарти?

Розглядаючи Угорщину як країну-члена Європейського Союзу, слід звернути особливу увагу на міжнародну співпрацю. Угорські науковці вважають доцільною розробку наступних рівнів регулювання бухгалтерського обліку, де найважливішими виступають директиви Європейського Союзу (рис. 3).

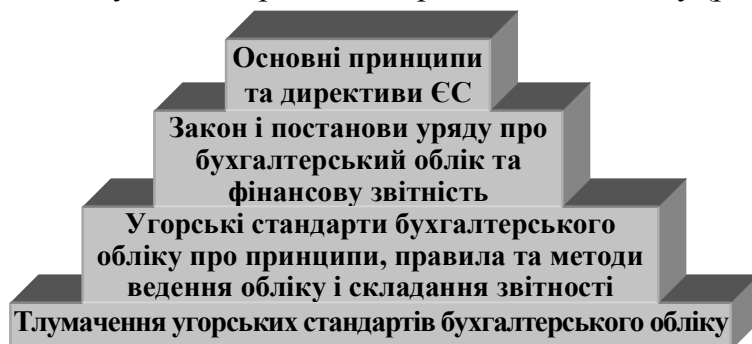

Рис. 3. Нова модель регулювання бухгалтерського обліку в Угорщині [11, с. 522]

Досліджуючи міжнародні зв'язки країни, визначено, що правове регулювання бухгалтерського обліку повинне відповідати постійно змінюваній міжнародній системі з великою кількістю учасників, всередині якого угорське суспільство та економіка теж постійно змінюються. Для отримання вигідного місця в цьому конкурентному середовищі, Угорщина повинна пристосовуватися до його умов.

Вивчивши окремі положення основних бухгалтерських законів України та Угорщини, вважаємо доцільним приділити особливу увагу об'єктам бухгалтерського обліку. Об'єкт – це предмет, явище або процес, які направлена пізнавальна діяльність суб'єкта.

Під об'єктом обліку розуміють конкретний засіб (майно), джерело його утворення та його рух у процесі відтворення. Об'єктом обліку є також факти, дії і події господарської діяльності, які характеризують стан та використання ресурсів, процеси придбання засобів виробництва продукції та її збуту, розрахункові відносини підприємства з юридичними та фізичними особами, фінансовий стан та результати діяльності підприємства [3, с. 35].

Одним з основних об'єктів обліку є майно підприємства, яке здебільшого називають активами – це основні та оборотні засоби, що належать підприємству, розмір яких відображають в бухгалтерському балансі [3, с. 35].

Необхідно дослідити чи зафіксовано визначення поняття “актив” в українському та угорському законодавстві.

Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” трактує поняття “актив” наступним чином: “ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому”. Отже українське законодавство дає точне визначення активів, яке відповідає міжнародній практиці бухгалтерського обліку. Що стосується Угорщини, то в законі не знаходимо конкретного трактування не тільки активів, а й майна також. У підручнику з бухгалтерського обліку зазначається, що “майно – матеріальні і нематеріальні ресурси, що знаходяться у власності та розпорядженні підприємства” [13, с. 10]. А активи, тобто засоби (як їх називають угорці, вони не використовують слово “активи”) визначають як елементи майна, класифіковані за призначенням та форма прояву [13, с. 10].

Закон Угорщини С. “Про систему бухгалтерського обліку” хоча й не дає дефініцію активам, але докладно визначає структуру активів у балансі. Згідно § 23 вищезазначеного закону серед активів (засобів) у балансі необхідно відображати вкладені засоби та оборотні активи, крім засобів взятих у оренду, які наданні підприємству у користування та володіння і які забезпечують його діяльність незалежно від того, що право власності на них переходить до суб'єкта

господарювання тільки після виконання умов, визначених у законах, договорах, а також активні часові відмежування. Абзац 3 визначає, що обов'язково як засоби необхідно відображати засоби, придбані в умовах фінансового лізингу, вартість інвестицій, ремонтів орендованих засобів, вартість засобів придбаних на умовах концесійного договору.

Класифікація активів в українському законі не наведена, оскільки вона регулюється П(С)БО "Баланс". В угорському ж названі основні статті балансу, згідно яких класифікуються активи, а саме вкладені засоби, оборотні засоби та активні часові відмежування. Класифікація статей активу угорського і українського балансів наведена на рис. 4.

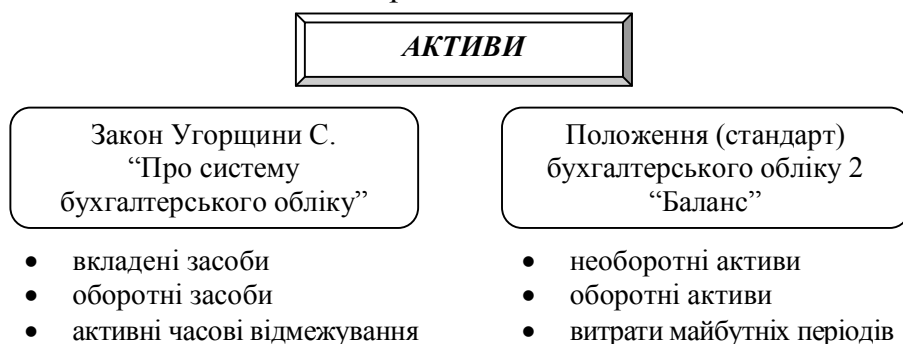

Рис. 4. Класифікація активів в угорському та українському балансі.

Отже, в українському та угорському балансі класифікація активної його сторони співпадає у повній мірі. Незважаючи на різні назви статей балансу, зміст їх однаковий. Інформація, яка подається внутрішнім та зовнішнім користувачам за допомогою річної звітності, зокрема її форми – балансу, повинна бути правдивою та корисною для прийняття економічних рішень. У зв'язку з тим, що активна сторона балансу обох країн має ідентичний зміст, дані зафіксовані в них є зіставними та порівнюваними.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідивши нормативно-правові документи Угорщини та України щодо бухгалтерського обліку можна зробити висновки:

– основним документом, який регулює облік в Угорщині є Закон С. "Про систему бухгалтерського обліку", аналогічний законодавчий документ існує в Україні, але їхнє функціональне призначення не однакоє, оскільки угорський закон охоплює майже всі питання організації та методики обліку, а український – в основному загальні правила та принципи бухгалтерського обліку і питання його організації на підприємстві;

– що стосується визначення та мети бухгалтерського обліку, то воно співпадає в обох нормативних документах, тобто бухгалтерський облік виконує ті ж самі функції і має на меті забезпечення користувачів необхідною інформацією;

– розглянувши тлумачення активів як об'єкта обліку, виявлено, що в Угорщині законодавчо не закріплене визначення цього поняття. Класифікація активу як лівої сторони балансу, яка наведена в Україні в П(С)БО 2 “Баланс”, а в Угорщині в Законі “Про систему бухгалтерського обліку”, є однаковою. Вважаємо, що завдяки цьому підприємства зможуть легко і ефективно використовувати інформацію, подану у балансі, підприємства-партнера, що в свою чергу призведе до закріплення економічних зв'язків.

Особлива увага приділялася правовому регулюванню бухгалтерського обліку в Угорщині, змінам, які відбулися внаслідок соціально-економічних перетворень та вступу до Європейського Союзу. Як зазначає видатний угорський професор Лентнер Чобо, “з прийняттям нового закону про бухгалтерський облік в наступних роках виникнуть нові вимоги до регулювання угорського бухгалтерського обліку, щоб, крім відповідності європейським директивам, бухгалтерський облік мав якнайменше відмінностей від бухгалтерського обліку країн, які є можливими та вигідними інвесторами. Так, очевидно з'явиться англосаксонська система бухгалтерського та американські стандарти US GAAP... Але попри все слід пам'ятати з одного боку про особливості угорських виробничих потужностей, появу нових галузей, з іншого – на консерватизм харчової промисловості та сільського господарства та залежність виробництва від кліматичних та природних умов. Все це має безпосередній чи опосередкований вплив на розвиток системи бухгалтерського обліку як системи фіксації господарських фактів” [10, с. 166].

Отже, нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в Угорщині не набуло остаточного варіанту з прийняттям Закону С. “Про систему бухгалтерського обліку” у 2000 році. Незважаючи на великий обсяг документа, відсутнє практичне вирішення багатьох питань щодо методики обліку, наприклад, цільового фінансування, курсових різниць, фінансових активів, лізингу, будівельних контрактів тощо.

У процесі дослідження визначено особливості системи бухгалтерського обліку Угорщини: дата подання звітності – 31 травня; обов'язковість аудиту; 14 основних принципів обліку, які пов'язані з використанням при розробці національних нормативних документів Директив Євросоюзу. Для України пропонуємо враховувати ці особливості при прийнятті управлінських рішень, тобто звертати увагу на звітні дані тільки після 31 травня та обов'язково аналізувати аудиторські висновки. На нашу думку, для залучення угорських інвестицій в українські підприємства потрібно подавати правдиву та достовірну звітну інформацію та обов'язково незалежний аудиторський висновок.

В загальному система бухгалтерського обліку в Україні та Угорщині досить схожа. Але не варто забувати про окремі проблемні питання, нюанси, які виявляються у більш глибоких дослідженнях. Тому доцільним буде у подальших дослідженнях здійснити порівняльний аналіз методики обліку окремих об'єктів, зокрема необоротних активів як однієї з найважливіших груп, розглянути класифікацію, визнання та оцінку матеріальних та нематеріальних активів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Петрук О.М.* Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку [Текст]: монографія / О.М. Петрук, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 420 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Текст]: закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – стаття 365.
3. *Швець В.Г.* Теорія бухгалтерського обліку [Текст]: підручник / В.Г. Швець. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 535 с.
4. *Яременко В.* Новий тлумачний словник української мови [Текст]. Т.3. / В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: АКОНІТ, 2000. – 927 с.
5. *Яременко В.* Новий тлумачний словник української мови [Текст]. Т.4. / В. Яременко, О. Сліпушко. – К.: АКОНІТ, 2000. – 941 с.
6. 2000 évi C. törvény “A számvitelről” (2000. szeptember 5.). [Електронний ресурс] / Magyar Pénzügyminisztérium. – Режим доступу: www.penzugyminiszterium.hu
7. *Borbély K.* A számviteli szabályozó rendszert befolyásoló néhány tényező Romániában és Magyarországon [Text] / K. Borbély // Közgazdász fórum. – 2003. – július. – P. 17-21.
8. *Fekete, Imrené.* A számviteli szabályozás változásai [Text] / Imrené Fekete // Számvitel-Adó-Könyvvizsgálat. – 2005. – december. – P. 537-539.
9. Központi Statisztikai Hivatal [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ksh.hu
10. *Lentner Cs.* Új kihívások a számvitel szabályozásában [Text] / Cs. Lentner // Számvitel, adó, könyvvizsgálat. – 2001. – április. – P. 163-166.
11. *Mészáros L.* Az uniós csatlakozással megkezdődik a magyar számviteli standardalkotás [Text] / L. Mészáros // Számvitel-Adó-Könyvvizsgálat. – 2003 – december. – P. 521-522.
12. *Suhanyi E.* Magyarország és Szlovákia számviteli szabályozása az Európai Unió integrációs követelményeire tekintettel // Doktori (Ph.D) értekezés tézisei. Miskolci egyetem, Gazdaságtudományi kar – Miskolc, 2003 – 29 p.
13. *Szűcs T.* Könyvvitelan [Text]: oktatási segédanyag / T. Szűcs, A. Takács, Pécsi Tudományegyetem. – Pécs: Pécsi Tudományegyetem, 2004/2005 – 99 p.